

Mentsük meg éjszakáink eget!

Az International Dark-Sky Association (Nemzetközi Sötét Ég Egyesület) az USA-ban alakult, ami könnyen érthető, hiszen a fényszennyezés problémája ebben az erősen iparosodott országban igen jelentős, ugyanakkor épp az amerikaiaknak sikerült bizonyos eredményeket elérni néhány csillagvizsgáló éjszakai egének "megóvásában". A sötét égi háttér megóvása ugyanolyan fontos, mint a föld, a levegő, a víz tisztaságának megőrzése, hiszen ez is egyfajta "természeti kincs". A fényszennyezés hazánkban is létező probléma. A Magyar Csillagászati Egyesület is tudatában van ennek, s — lehetőségeihez mérten — a jövőben a lehető legszélesebb körben kívánja felhívni a figyelmet a fényszennyezés csillagászati veszélyeire. Épp ezért vettük fel a kapcsolatot az International Dark-Sky Association-nal.

Manapság az emberek többsége nagyvárosokban, vagy azok közelében él, alig lát valamit az Univerzumból — írja körlevelében az új nemzetközi szervezet. A népesség városokba áramlása a közvilágítás gyors növekedését is maga után vonta.

A városok terjeszkedő fénybűrái a csillagászok kutatásait is megnehezítik, a kozmológiai szempontból alapvetően fontos távoli, halvány objektumok megfigyelését pedig lehetetlenné teszik. A távoli galaxisok, kvazárok fénye gyakran elvész az embercsinálta éjszakai világításban. A csillagászatban az olyan többletfényt nevezik fényszennyezésnek, amely nem növeli a közbiztonságot. Ez a fény végsősoron csak energia- és pénzpazarlás.

Nem helyes az az álláspont, miszerint az összes csillagászati észlelést a világűrből kell végezni. Értelmetlen lenne sokkal több pénzért folytatni olyan kutatásokat, melyek a jelenlegi földi műszerekkel is elvégezhetőek. Sok megfigyelés csak a világűrből végezhető el, ezért ajánlatos, hogy

ott csak ilyen kutatásokra koncentráljunk. Az űrcsillagászat két évtizede a földi eszközök használhatóságát is megnövelte. Épp erre utal az a tény, hogy minden eddiginél nagyobb földi távcsövek állnak befejezés előtt ill. tervezés alatt.

A csillagászok nem ellenségei az éjszakai világításnak. Ugyanolyan igényeik vannak, mint bárki másnak. Azt szeretnék, ha az adott feladatra a legmegfelelőbb világítást alkalmaznák, mely nem felfelé szórja a fényt, energiatakarékos és a lehető legkisebb mértékben károsítja az ég sötéttségét.

Íme néhány megoldás, melyek minimalizálhatják a fényszennyezést anélkül, hogy csökkenne az éjszakai közbiztonság vagy a közlekedés biztonsága.

1. Csak akkor alkalmazzanak éjszakai világítást, ha szükséges. Csak olyan mértékű megvilágítást alkalmazzanak, amilyen feltétlenül szükséges.

2. A fény lefelé irányuljon, ahol szükség van rá.

3. Ha lehet, kisnyomású nátriumlámpát használjanak. A professzionális csillagászat számára ez a fényforrás rontja legkevésbé az égi hátteret, ugyanakkor ezek a legtakarékosabb lámpák.

A fényszennyezés problémáját meg kell ismertetni a nagyközönséggel, a kormányhivatalokkal, fel kell hívni a figyelmet a dolog anyagi vonatára: a helyesen kialakított lámpatestek kisebb fogyasztás mellett kevesebb fényt sugároznak felfelé és többet lefelé. Fel kell hívni a figyelmet arra is, hogy a mértéktelen lámpatelepítés milliós értékű csillagászati műszereket tehet használhatatlanná.

Az ilyen ismeretterjesztő, felvilágosító munkának azonban már nem a csillagászati és amatőrcsillagászati lapokban van az igazi helye.

MIZSER ATTILA